Tietoja asiakkaille kaupankäynnistä optioilla, termiineillä ja muilla johdannaisinstrumenteilla

Nordnet

Sinun on asiakkaana ymmärrettävä muun muassa se:	
	• että sijoittaminen ja muut positiot johdannaisissa tapahtuvat asiakkaan omalla riskillä ja siksi on tärkeää, että ymmärrät johdannaisinstrumenttien ominaisuudet ja riskit ennen kuin sijoitat niihin • että sinun on asiakkaana itse huolellisesti tutustuttava johdannaisinstrumentteja ja niiden ominaisuuksia ja riskejä koskeviin tietoihin sekä kaupankäyntiä rahoitusvälineillä koskeviin yleisiin ehtoihin • että käydessä kauppaa rahoitusvälineillä on tärkeää aina tarkistaa kaikki transaktioitasi, omistuksiasi ja positioitasi koskevat raportit ja reklamoida mahdollisista virheistä välittömästi • että on tärkeää jatkuvasti seurata arvonmuutoksia rahoitusvälineiden omistuksessa ja rahoitusvälineisiin liittyvissä positioissa ja olla valmis toimimaan nopeasti • että sinulla on asiakkaana vastuu sopimusten mukaisten vakuusvaatimusten täyttämisestä • että sinun on asiakkaana itse ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin vähentääksesi riskiä tappioista.

1. Yleistä johdannaiskaupasta ja johdannaisiin liittyvistä riskeistä
Johdannaisilla käytävä kauppa on periaatteiltaan kaupankäyntiä riskeillä tai riskien siirtämistä. Johdannaiset luokitellaan ns. monimutkaisiksi rahoitusvälineiksi. Monimutkaisiin rahoitusvälineisiin voi liittyä suurempi riski kuin ei-monimutkaisiin rahoitusvälineisiin, ja monimutkaisten rahoitusvälineiden riskejä voi myös olla vaikeampi ymmärtää.

Kaupankäynti johdannaisilla sisältää tiettyjä riskejä, joita selostetaan tässä asiakirjassa lähemmin. Kannat asiakkaana vastuun riskeistä. Sinun tulee siksi itse tutustua ja hankkia tietämys ehdoista, avaintietoesitteistä, esitteistä tai vastaavista, jotka koskevat kaupankäyntiä tällaisilla rahoitusvälineillä, sekä rahoitusvälineiden ominaisuuksista ja riskeistä, joita niihin liittyy. Saat tiedot valitsemasi sijoituspalvelun tarjoajan kautta. Sinun tulee myös jatkuvasti seurata sijoituksiasi (positioita) tällaisiin rahoitusvälineisiin. Tämä pätee myös silloin, jos olet saanut sijoitusneuvontaa sijoitushetkellä. Tietoja seuraamista varten (kurssitiedotteita ym.) saa esimerkiksi kauppapaikan kotisivuilta, sanomalehdistä ja muista tiedotusvälineistä sekä valitsemaltasi sijoituspalvelun tarjoajalta. Jos hallinnoit sijoituksiasi itse ja tilanne niin vaatii, sinun on oltava tarvittaessa valmis nopeisiin toimenpiteisiin, esimerkiksi tarkistamaan sijoituksesi, arvioimaan, onko tarvetta asettaa lisävakuuksia tai päättämään sijoitukset johdannaissopimuksissa (kuitata tai sulkea positiosi).

On olemassa sekä vakioituja että vakioimattomia johdannaissopimuksia. Kaupankäynti vakioiduilla johdannaisilla tapahtuu kauppapaikassa, joka myös päättää, mitä ehtoja vakioituihin johdannaissopimuksiin sovelletaan. Kauppapaikan tuotekuvaukset sisältävät tietoja, jotka kuvaavat tarkemmin tällaisten johdannaisten ehtoja, mukaan lukien kohde-etuudet, maturiteetti ja lunastushinta. Vakioimattomilla johdannaisilla voidaan käydä kauppaa kauppapaikalla tai kahden osapuolen välillä (eng. Over the Counter, OTC), ts. suoraan ostajien ja myyjien välillä.

Lisätietoa kaupankäynnistä rahoitusvälineillä ja rahoitusvälineisiin liittyvistä riskeistä ja riskiajattelusta on saatavilla myös asiakirjasta ”Tietoa rahoitusvälineiden ominaisuuksista ja riskeistä”.

2. Johdannaisten tyypilliset ominaisuudet
Johdannaiskauppa vaatii erityisosaamista. Niiden, jotka aikovat käydä kauppaa johdannaisilla, on siksi tärkeää kiinnittää huomiota seuraaviin tällaisten rahoitusvälineiden ominaispiirteisiin.

Johdannaisten rakenne on sellainen, että kohde-etuuden hintakehitys vaikuttaa johdannaisen kurssiin tai hintaan. Tämä hintavaikutus on usein vahvempi suhteessa panokseen (maksettu preemio) kuin kohde-etuuden arvon muutos. Hintavaikutusta kutsutaan siksi vipuvaikutukseksi ja se voi johtaa suurempaan tappioon kuin kohde-etuuden arvon muutos, jos kohde-etuuden hintakehitys on erilainen kuin odotettiin. Vipuvaikutus voi myös johtaa suurempiin voittoihin sijoitetulle pääomalle kuin jos sijoitus olisi tehty suoraan kohde-etuuteen.

Vipuvaikutus vaihtelee johdannaisen rakenteen ja käyttötavan mukaan. Siksi johdannaisen ja kohde-etuuden hintakehityksen seurannalle asetetaan suuria vaatimuksia. Sinun tulee sijoittajana olla valmis toimimaan nopeasti, usein saman päivän aikana, jos sijoitus johdannaiseen kehittyy negatiivisesti. Sinun tulee myös huomioida, että spread, ts. johdannaisten osto- ja myyntikurssin välinen ero, voi olla suuri. On myös tärkeää, että otat riskiarvioinnissa huomioon, että positioiden/omistuksen realisointi voi olla vaikeampaa, jos hintakehitys on negatiivista. Esimerkkejä vipuvaikutuksella varustetuista rahoitusvälineistä ovat sertifikaatit ja warrantit.

Johdannaisinstrumenttien maturiteetti voi vaihdella hyvin lyhyestä ajasta useisiin vuosiin. Tietyt johdannaiset ovat ns. open-ended ja toimivat ilman asetettua päättymispäivää. Hintamuutokset ovat usein suurimpia instrumenteissa, joiden maturiteetti on lyhyt. Esimerkiksi option arvo laskee yleensä nopeammin voimassaoloajan loppua kohti johtuen siitä, että ns. aika-arvo pienenee. Sinun tulee siis asiakkaana seurata tarkasti myös johdannaisten maturiteettia.

3. Johdannaisten käyttäminen
Johdannainen on sopimustyyppi, missä kaupankäynnin kohteena rahoitusmarkkinoilla on itse sopimus. Johdannainen on sidottu perustana olevaan kohde-etuuteen tai arvoon. Kohde-etuus tai arvo voi koostua rahoitusvälineistä tai muusta omaisuudesta, jolla on taloudellista arvoa, kuten valuutasta tai raaka-aineista tai jostain muusta arvon mittarista, kuten indeksistä. Johdannaisilla voi suojautua kohde-etuuden epäedullisia hintaheilahteluja vastaan. Niitä voidaan käyttää myös voiton tai tuoton tavoitteluun pienemmällä sijoituksella kuin sijoittamalla suoraan kyseiseen kohde-etuuteen. Johdannaisia voidaan käyttää myös muuhun tarkoitukseen. Johdannaisten käyttö perustuu tiettyyn odotukseen siitä, kuinka kohde-etuuden hintataso kehittyy tietyllä aikavälillä. Ennen johdannaiskaupankäynnin aloittamista on siis tärkeää, että sinä asiakkaana varmistat, että ymmärrät kyseessä olevan johdannaisinstrumentin tavoitteet ja minkälaista hintakehitystä odotat kohde-etuudelta, ja valitset sitten näiden tietojen perusteella oikean johdannaisen tai johdannaisyhdistelmän.

4. Erityyppiset johdannaiset
4.1. Optiot
Optio on sopimus, joka sisältää toisen osapuolen (optiosopimuksen asettaja) sitoumuksen myydä tai ostaa tietty kohde-etuus toiselta osapuolelta (optiosopimuksen haltija) etukäteen määrättyyn hintaan (toteutushintaan). Optioita on monenlaisia. Osto-optiot (eng. call options) antavat haltijalleen oikeuden ostaa kohde-etuuden tietyn ajan kuluessa, esim. ennalta liikkeeseen laskettuja osakkeita ennalta määrättyyn hintaan. Myyntioptiot (eng. put options) antavat haltijalleen oikeuden myydä kohde-etuudet ennalta määrättyyn hintaan tietyn ajan kuluessa. Jokainen hankittu optio vastaa yhtä asetettua optiota. Sopimuksen voi, option tyypistä riippuen, hyödyntää koska tahansa voimassaoloaikana (amerikkalainen optio) tai ainoastaan päättymispäivänä (eurooppalainen optio). Option haltija maksaa korvauksen (preemio) option asettajalle ja saa täten oikeuden hyödyntää optiosopimuksen, mutta ei ole velvoitettu näin tekemään. Option asettaja on sitä vastoin velvoitettu toteuttamaan optiosopimuksen, jos option haltija sitä vaatii (lunastamaan option). Optioiden kurssi seuraa yleensä kohde-etuuden arvoa. Jos sijoittaja esimerkiksi epäilee kurssien laskevan markkinoilla, hän voi ostaa myyntioptioita, joiden arvo nousee markkinoiden laskiessa. Kurssilaskuun liittyviä riskejä alentaakseen tai välttääkseen ostaja maksaa preemion. Option haltija kantaa riskiä siitä, että option arvo alenee tai että se erääntyy arvottomana päättymispäivänään, ellei riskejä rajoittaviin toimiin ryhdytä. Jos optio erääntyy arvottomana, optiosta hankittaessa maksettu preemio menetetään kokonaan. Option asettajan riski voi joissakin tapauksissa olla rajattoman suuri, ellei riskejä rajoittaviin toimiin ryhdytä. Perustana olevan kohde-etuuden kurssimuutokset vaikuttavat optioiden hintaan, samaan tai tai vastakkaiseen suuntaan, mutta yleensä optioiden hinnat ovat alttiita suuremmille hintavaihteluille ja -vaikutuksille.

Osapuolen, joka sitoutuu asettamaan option tai tekemään termiinisopimuksen, on alusta alkaen asetettava sitoumukselleen vakuus. Sitä mukaa kuin kohde-etuuden hinta kehittyy ajan myötä ylös- tai alaspäin ja tästä johtuen myös johdannaisen arvo nousee tai laskee, muuttuu myös vakuusvaatimus. Lisävakuutta voidaan siis vaatia jossakin vaiheessa. Vipuvaikutus vaikuttaa myös vakuusvaatimukseen, joka voi muuttua nopeasti ja voimakkaasti. Jos asiakas ei aseta riittävää vakuutta, on vastapuoli tai sijoituspalvelun tarjoaja yleensä pidättänyt itselleen oikeuden yksipuolisesti päättää sijoitus (sulkea positio) vahinkojen minimoimiseksi. Asiakkaan on siis seurattava tarkasti hintakehitystä myös vakuuksien kannalta, jotta hän välttyisi yksipuoliselta position sulkemiselta.

Esimerkkejä erilaisista optiotyypeistä ovat osakeoptiot, osakeindeksioptiot, korko-optiot ja valuuttaoptiot. Useimmiten osakeoptioilla käydään kauppaa kauppapaikoilla. Myös osakeindeksioptioilla käydään kauppaa siellä. Nämä osakeindeksioptiot tuottavat voittoa tai tappiota suoraan käteisenä (käteisselvitys) kohde-etuutena olevan osakeindeksin kehityksen perusteella.

Nordnet Bank AB Finnish Branch/Suomen sivuliike | Alvar Aallon katu 5 C | FI-00100 Helsinki | P +358 9 681 781 | F +358 9 6817 8422
nordnet.fi | Y-tunnus: 2329589-2 | Nordnet Bank AB SE 516406-0021 | Kotipaikka: Tukholma/Stockholm

Tietoja asiakkaille kaupankäynnistä optioilla, termiineillä ja muilla johdannaisinstrumenteilla

4.2. Termiinit
Termiinisopimuksessa osapuolet solmivat keskinäisen sitovan sopimuksen toistensa kanssa tiettyjen kohde-etuuksien ostamisesta tai myymisestä ennalta sovittuun hintaan ja toimituksesta tai muusta toteutustavasta, esimerkiksi käteisselvityksestä sopimuksessa sovittuna ajankohtana (päättymispäivä). Preemioita ei makseta, koska molemmilla sopijapuolilla on toisilleen vastaavansisältöiset velvoitteet sopimuksen mukaan.

Termiinsopimuksia on kahta päätyyppiä: futuurit ja termiinit (eng. forwards). Futuurin ja termiinin ero muodostuu siitä, miten selvitys tehdään, eli milloin sinulle sopimuksen osapuolena maksetaan tai milloin sinulta veloitetaan maksua riippuen siitä, onko positio tuottanut voittoa vai tappiota. Futuurien osalta päivittäinen selvitys tapahtuu ostajien ja myyjien välisten juoksevien maksujen muodossa kohde-etuuden päiväkohtaisen arvonmuutoksen perusteella. Termiinin osalta selvitys tapahtuu vain instrumentin päättymispäivän yhteydessä.

Esimerkkejä erilaisista termiinisopimustyypeistä ovat osaketermiinit, osakeindeksitermiinit, hyödyketermiinit ja valuuttatermiinit.

4.3. Swap-sopimus
Swap-sopimus pitää sisällään sen, että osapuolet sopivat jatkuvista maksueristä toinen toisilleen esimerkiksi kiinteällä tai vaihtuvalla korolla laskettuna (korko-swap) tai ennalta sovittuun ajankohtaan tulevaisuudessa tapahtuva jonkinlaisen omaisuusmuodon vaihto (eng. to swap) keskenään, koskien esimerkiksi eri valuuttoja (valuutta-swap), osakkeita (osake-swap) tai hyödykkeitä (hyödyke-swap).

4.4. Warrantit
Kauppaa käydään myös pidemmän voimassaoloajan osto- ja myyntioptioilla, joita kutsutaan yleensä warranteiksi. Warrantit eroavat optioista ja termiineistä myös siinä, että niillä on liikkeeseenlaskija, yleensä pankki tai sijoituspalveluyritys, ja niillä käydään kauppaa kauppapaikoilla. Warrantteja voidaan käyttää kohde-etuuden ostamiseen tai myymiseen, mutta käytännössä niillä osallistutaan warrantin arvonkehitykseen ilman, että kohde-etuutta ostetaan tai myydään. Jos warrantin arvo on kehittynyt positiivisesti, haltija voi lunastaa warrantin lunastuspäivänä ja saada vain warrantin hinnannousua vastaavan käteissuorituksen.

Warrantteja ei pidä sekoittaa merkintäoptioihin, jotka tunnetaan englanniksi nimellä subscription warrant. Merkintäoptiot voidaan käyttää tietyn ajan kuluessa vastaavien uusien rahoitusvälineiden merkitsemiseen.

4.5. Sertifikaatit
Sertifikaatti on rahoitusväline, joka on otettu kaupankäynnin kohteeksi kauppapaikalla ja jonka arvo muiden johdannaisten tavoin seuraa kohde-etuuden arvoa. Sertifikaatit on yleensä rakennettu siten, että ne koostuvat velkaosasta ja johdannaisosasta, joka seuraa kohde-etuutta. Kohde-etuus voi olla yksittäinen osake, hyödyke, korko, valuutta, indeksi tai perinteinen hyödykekori.

Sertifikaatit voidaan rakentaa siten, että niihin sisältyy rajoituksia siihen liittyen, kuinka paljon tuottoa ne voivat antaa tai kuinka paljon niiden arvo voi laskea. Sertifikaatit voidaan myös rakentaa niin, että ne tuottavat tuottoa sellaisilla markkinoilla, joilla ei ole suuria hintavaihteluita.

Sertifikaateissa on joskus ns. kurssilaskusuojaus, jonka ansiosta kohde-etuuden arvo voi laskea ennen kuin sertifikaatti tuottaa tappiota.

Seikka, joka erottaa sertifikaatit tietyistä muista arvopapereista, on se, että kohde-etuutena voi olla ns. vaihtoehtoinen omaisuuserä, johon voi muuten olla vaikea sijoittaa tai ottaa näkemystä muuntyyppisten rahoitusvälineiden kautta. Tällaisia vaihtoehtoisia omaisuuseriä voivat olla esim. kryptovaluutat ja erikoisindeksit, joihin ei voi sijoittaa suoraan (esim. ESG-indeksit).

4.5.1. Viputodistukset
Tietyissä sertifikaateissa, ns. viputodistuksissa tai bull- ja bear-sertifikaateissa, on sisäänrakennettu jatkuva päivittäinen vipuvaikutus. Vipuvaikutus voi vaihdella suuruudeltaan eri viputodistusten välillä ja se voi joskus olla erittäin korkea. Joissakin viputodistuksissa vipuvaikutus voi olla 20-kertainen, mikä tarkoittaa, että kohde-etuuden hinnanmuutos aiheuttaa 20-kertaisen hinnanmuutoksen viputodistuksessa. Sinun tulee asiakkaana olla tietoinen siitä, että riski koko sijoitetun summan menettämisestä on suuri.

Viputodistuksissa on yleensä johdannaisten elementtejä. Sertifikaatti voidaan rakentaa siten, että siinä on elementtejä mm. swap-, termiini- ja/tai osto- tai myyntioptiosta. Viputodistuksen kehitys on yleensä sidoksissa myös kohde-etuuteen, kuten osakkeeseen, indeksiin tai hyödykkeeseen.

4.5.2. Autocall
Autocall on instrumentti, joka on rakennettu tarjoamaan mahdollisuus tuottoon sivuttaissuuntaisilla markkinoilla (markkinoilla, joilla ei ole suuria hintavaihteluita) tai maltillisessa laskussa olevilla markkinoilla. Autocall-sijoituksessa riski sijoitetun pääoman menettämisestä suurelta osin tai kokonaan voi olla merkittävä. Yleensä autocall-tuotteissa on ehdollinen pääomasuoja tiettyyn tasoon asti. Tämä suoja lakkaa, jos määrätty taso alitetaan.

4.5.3. Trackerit
Trackerit ovat tuotteita, jotka on otettu kaupankäynnin kohteeksi kauppapaikalla ja jotka seuraavat arvon muutoksia liittyen kohde-etuuden hintaliikehdintään. Kohde-etuutena voi olla mm. osake, osakeindeksi, hyödyke, valuutta tai erilaisten kohde-etuuksien yhdistelmä. Trackereilla ei yleensä ole määrättyä päättymispäivää. Tätä kutsutaan nimellä open-ended, mikä merkitsee, että tuotteet ovat voimassa toistaiseksi tai kunnes liikkeeseenlaskija mahdollisesti päättää poistaa rahoitusvälineen markkinalta. Trackerilla ei ole vipukerrointa ja se seuraa näin ollen kohde-etuuden kehitystä 1:1. Tämä pätee sekä nousuissa että laskuissa. Jos esimerkiksi kohde-etuuden hinta nousee 2 %, tracker nousee 2 %. Jos kohde-etuuden hinta laskee 2 %, trackerin hinta laskee 2 %.

4.5.4. Luottotodistus/korkotodistus
Luottotodistus (jota voidaan kutsua myös korkotodistukseksi) on todistus, joka on sidoksissa esim. yrityksen, yritysjoukon tai luottoindeksin luottoriskiin. Luottotodistuksen tuotto riippuu kuponkitasosta, kohde-etuuden luottoriskistä ja luottotapahtumista. Luottotapahtuma voi olla mm. maksujen viivästyminen tai se, että yritys on asetettu yrityssaneeraukseen tai konkurssiin. Luottotapahtumien sattuessa vähennetään luottotodistuksen haltijalle luottotodistuksen päättymispäivänä maksettavaa summaa. Jos luottotapahtumia tapahtuu riittävästi, luottotodistuksen nimellisarvon voi menettää kokonaan. Jos luottotodistuksessa on hinnanlaskusuoja, se koostuu siitä, kuinka monta luottotapahtumaa taustalla olevalle luottokorille voi tapahtua ennen tappion syntymistä.

4.5.5. Yhdistelmäjohdannaiset
Johdannaisinstrumentteja voidaan yhdistää tietyllä tavalla, jotta saadaan aikaiseksi altistus tietyn taloudellisen tuloksen saavuttamiseksi suhteessa kohde-etuuden odotettuun hintakehitykseen.

Yhdistelmäjohdannaiskaupan yhteydessä on tärkeää tutustua tuotteen eri komponentteihin ja niiden vuorovaikutukseen. Joissakin tapauksissa komponenttien yhteisvaikutukseen voi liittyä suurempi riski kuin jokaiseen komponenttiin erikseen. Tarkemman kuvauksen tietyn tuotteen eri komponenteista ja niiden vuorovaikutuksesta saat mm. liikkeeseenlaskijalta tai sijoituspalvelun tarjoajalta.

Lisää yleistietoa erilaisista rahoitusvälineistä ja rahoitusvälineillä käytävästä kaupasta sekä ehdotuksia alaan liittyvästä kirjallisuudesta löydät esimerkiksi Pörssisäätiön sivuilta, www.porssisaatio.fi.

Saat tietoa yksittäisistä rahoitusvälineistä ja niiden liikkeeseenlaskijoista esitteistä, jotka löytyvät helposti kauppapaikan verkkosivuilta sekä osoitteesta www.nordnet.fi.

Nordnet Bank AB Finnish Branch/Suomen sivuliike | Alvar Aallon katu 5 C | FI-00100 Helsinki | P +358 9 681 781 | F +358 9 6817 8422
nordnet.fi | Y-tunnus: 2329589-2 | Nordnet Bank AB SE 516406-0021 | Kotipaikka: Tukholma/Stockholm